Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

7 päivänä heinäkuuta 2021 *

Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu – Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – Iraniin kohdistuvat rajoittavat toimenpiteet – Luettelo henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat ja taloudelliset resurssit jäädytetään – Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta – Vanhentuminen – Sellaisen oikeussäännöksen riittävän ilmeinen rikkominen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille

Asiassa T-455/17,

Naser Bateni, kotipaikka Hampuri (Saksa), edustajanaan asianajaja M. Schlingmann,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään J.-P. Hix ja M. Bishop,

vastaajana,

jota tukee

Euroopan komissio, asiamiehinään C. Hödlmayr, J. Roberti di Sarsina ja M. Kellerbauer,

väliintulijana,

jossa on kyseessä SEUT 268 ja SEUT 340 artiklaan perustuva kanne, jolla vaaditaan korvaamaan vahinko, joka kantajalle on väitetysti aiheutunut sen johdosta, että hänen nimensä merkittiin ensinnäkin Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja yhteisen kannan 2007/140/YUTP kumoamisesta 26.7.2010 annetun neuvoston päätöksen 2010/413/YUTP (EUVL 2010, L 195, s. 39) liitteessä II olevaan luetteloon päätöksen 2010/413 muuttamisesta 1.12.2011 annetulla neuvoston päätöksellä 2011/783/YUTP (EUVL 2011, L 139, s. 71) sekä Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EY) N:o 423/2007 kumoamisesta 25.10.2010 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 961/2010 (EUVL 2010, L 281, s. 1) liitteessä VIII olevaan luetteloon asetuksen N:o 961/2010 täytäntöönpanosta 1.12.2011 annetulla neuvoston täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 1245/2011 (EUVL 2011, L 319, s. 11); toiseksi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 267/2012 (EUVL 2012, L 88, s. 1) liitteessä IX olevaan luetteloon ja kolmanneksi päätöksen 2010/413 muuttamisesta 15.11.2013 annetun neuvoston

* Oikeudenkäyntikieli: saksa

päätöksen 2013/661/YUTP (EUVL 2013, L 306, s. 18) liitteessä olevaan luetteloon sekä asetuksen N:o 267/2012 täytäntöönpanosta 15.11.2013 annetun neuvoston täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1154/2013 (EUVL 2013, L 306, s. 3) liitteessä olevaan luetteloon,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Kanninen sekä tuomarit M. Jaeger ja O. Porchia (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies B. Lefebvre,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 20.11.2020 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1 Kantaja Naser Bateni on Iranin kansalainen, ja hän on asunut vuoden 2008 maaliskuusta lähtien Saksassa, jossa hän perusti vuonna 2009 Saksan oikeuden mukaisen HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH -nimisen yrityksen (jäljempänä HTTS), joka toimii laivameklarina ja alusten teknisestä hallinnosta vastaavana yrityksenä.

2 Käsiteltävä asia liittyy rajoittaviin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on painostaa Iranin islamilaista tasavaltaa lopettamaan ydinaseiden leviämistä edistävä ydinenergia-alan toiminta ja ydinasejärjestelmien kehittäminen. Kyseessä olevat toimenpiteet kohdistuvat Islamic Republic of Iran Shipping Lines -nimiseen varustamoon (jäljempänä IRISL), johon kantajalla ja HTTS:llä on Euroopan unionin neuvoston mukaan yhteys.

3 Kansainvälisen oikeuden alalla Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto (jäljempänä turvallisuusneuvosto) hyväksyi 23.12.2006 päätöslauselman 1737 (2006), jolla se ilmaisi vakavan huolensa Iranin laatimasta ydinaseiden leviämisohjelmasta ja pyrki painostamaan Irania, jotta ohjelma saataisiin estettyä ja muutamat ohjelman osat keskeytettyä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämiseksi.

4 Turvallisuusneuvosto hyväksyi 24.3.2007 päätöslauselman 1747 (2007). Se ilmoitti kyseisen päätöslauselman 5 kohdassa päättäneensä, että ”Iran ei saa toimittaa, myydä tai siirtää suoraan eikä välillisesti omalta alueeltaan eikä kansalaistensa välityksellä tai sen lipun alla purjehtivien alusten tai sen lipun alla lentävien ilma-alusten välityksellä mitään aseita eikä aseisiin liittyviä tarvikkeita, ja kaikkien valtioiden on kiellettävä kansalaisiaan ostamasta näitä tuotteita Iranilta tai sen lipun alla purjehtivien alusten tai sen lipun alla lentävien ilma-alusten välityksellä riippumatta siitä, ovatko kyseiset tuotteet peräisin Iranin alueelta”.

5 Turvallisuusneuvosto hyväksyi 3.3.2008 päätöslauselman 1803 (2008). Se vaati kyseisen päätöslauselman 11 kohdassa kaikkia valtioita ”tarkastamaan – – Iraniin matkalla ja Iranista peräisin olevat lastit ilma-aluksissa ja aluksissa, jotka ovat Iran Air Cargon tai [IRISL:n]

omistuksessa tai määräysvallassa, koska on perusteltu syy epäillä, että tällaiset ilma-alukset tai alukset kuljettavat tässä päätöslauselmassa sekä päätöslauselmissa 1737 (2006) ja 1747 (2007) kiellettyjä tavaroita”.

6 Turvallisuusneuvosto asetti 9.6.2010 hyväksymällään päätöslauselmalla 1929 (2010) useita IRISL:ään kohdistuvia lisätoimenpiteitä. Etenkin kyseisen päätöslauselman 14–22 kohdassa ulotettiin päätöslauselmaan 1737 (2006) sisältyvät varojen jäädyttämistä koskevat toimenpiteet ”[IRISL:n] yhteisöihin, jotka mainitaan liitteessä III sekä kaikkiin henkilöihin tai yhteisöihin, jotka toimivat näiden puolesta tai näiden johdolla, samoin kuin yhteisöihin, jotka ovat näiden omistuksessa tai määräysvallassa – myös laittomin keinoin – tai yhteisöihin, joiden [turvallisuusneuvosto] tai [Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston pakotekomitea] on todennut auttaneen näitä välttymään [sen] päätöslauselmista johtuvilta seuraamuksilta tai rikkomaan päätöslauselmien määräyksiä”.

7 Euroopan unionissa on annettu Irania koskevista rajoittavista toimenpiteistä 27.2.2007 hyväksytty neuvoston yhteinen kanta 2007/140/YUTP (EUVL 2007, L 61, s. 49) sekä Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 19.4.2007 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 423/2007 (EUVL 2007, L 103, s. 1).

8 Eurooppa-neuvosto hyväksyi 17.6.2010 päätöslauselman 1929 (2010) noudattamiseksi julkilausuman Iranista (17.6.2010 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien liite II (asiakirja EUCO 3/10)), jossa se pyysi neuvostoa hyväksymään toimenpiteitä, joilla pannaan täytäntöön kyseisessä päätöslauselmassa olevat toimenpiteet, samoin kuin liitännäistoimenpiteet, jotta tuettaisiin neuvotteluratkaisun löytämistä kaikkiin jäljellä oleviin ongelmiin, jotka koskevat Iranin ydinaseiden leviämisohjelman kehittämistä. Näissä toimenpiteissä olisi keskityttävä Iranin talouden keskeisiin aloihin, muun muassa ”Iranin kuljetusalaan, erityisesti [IRISL:ään] ja sen tytäryhtiöihin”.

9 Neuvosto pani Eurooppa-neuvoston hyväksymän Irania koskevan julkilausuman täytäntöön Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja yhteisen kannan 2007/140/YUTP kumoamisesta 26.7.2010 annetulla neuvoston päätöksellä 2010/413/YUTP (EUVL 2010, L 195, s. 39). Kyseisen päätöksen liitteessä II luetellaan muut henkilöt ja yhteisöt, joiden varat jäädytetään, kuin ne, jotka turvallisuusneuvosto tai päätöslauselmalla 1737 (2006) perustettu turvallisuusneuvoston pakotekomitea on nimennyt.

10 Neuvosto merkitsi päätöksellä 2010/413 HTTS:n nimen kyseisen päätöksen liitteessä II olevaan yhteisöjen luetteloon sillä perusteella, että HTTS ”[toimi Hafize Darya Shipping Linesin] puolesta Euroopassa”. Luetteloon merkittiin myös IRISL:n nimi sekä muutamien muiden iranilaisten merenkulkuyhtiöiden, esimerkiksi IRISL Europe GmbH:n, Hafize Darya Shipping Linesin (jäljempänä HDSL) ja Safiran Pyam Darya Shipping Linesin (jäljempänä SAPID), nimet.

11 IRISL:n, IRISL Europen, HDSL:n, SAPID:n ja HTTS:n nimet merkittiin tämän johdosta asetuksen N:o 423/2007 liitteessä V olevaan luetteloon asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanosta 26.7.2010 annetulla neuvoston täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 668/2010 (EUVL 2010, L 195, s. 25).

12 IRISL ja 17 muuta yhtiöitä, joihin kuuluivat myös IRISL Europe, HDSL ja SAPID, nostivat 8.10.2010 unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan niiden nimien merkitseminen päätöksen 2010/413 liitteessä II olevaan luetteloon sekä asetuksen

N:o 423/2007, sellaisena kuin se on muutettuna täytäntöönpanoasetuksella N:o 668/2010, liitteessä V olevaan luetteloon. Kanne kirjattiin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamossa asianumerolla T-489/10.

13 Päätöksen 2010/413 muuttamisesta 25.10.2010 annetulla neuvoston päätöksellä 2010/644/YUTP (EUVL 2010, L 281, s. 81) HTTS:n nimi säilytettiin päätöksen 2010/413 liitteessä II olevassa luettelossa sillä perusteella, että HTTS on ”IRISL:n määräysvallassa [tai] toimii sen puolesta”.

14 Neuvosto antoi 1.12.2011 päätöksen 2011/783/YUTP päätöksen 2010/413 muuttamisesta (EUVL 2011, L 319, s. 71). Päätöksen 2011/783 mukaan kantajan nimi merkittiin päätöksen 2010/413 liitteessä II olevaan taulukkoon III sisältyvään henkilöiden luetteloon.

15 Päätöksen 2011/783 mukaisesti asetuksen N:o 961/2010 täytäntöönpanosta 1.12.2011 annetulla täytäntöönpanopäätöksellä (EU) N:o 1245/2011 (EUVL 2011, L 319, s. 11) muutettiin Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EY) N:o 423/2007 kumoamisesta 25.10.2010 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 961/2010 (EUVL 2010, L 281, s. 1) liitettä VIII lisäämällä siinä olevaan luetteloon muun muassa kantajan nimi.

16 Päätöksestä 2011/783 ja täytäntöönpanoasetuksesta N:o 1245/2011, jotka koskevat kantajan nimen merkitsemistä asetuksen N:o 961/2010 liitteessä VIII olevaan luetteloon (jäljempänä ensimmäinen merkintä), ilmenee, että kantajan osalta merkintäperusteeksi katsottiin seuraavaa: ”[IRISL:n entinen oikeudellinen johtaja, EU:n pakotteiden kohteena olevan [HTTS:n] johtaja” ja ”NHL Basic Limited -peiteyhtiön johtaja”.

17 Neuvosto antoi 23.3.2012 asetuksen (EU) N:o 267/2012 Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen N:o 961/2010 kumoamisesta (EUVL 2012, L 88, s. 1) sen jälkeen, kun päätöksen 2010/413 muuttamisesta oli annettu 23.1.2012 neuvoston päätös 2012/35/YUTP (EUVL 2012, L 19, s. 22). Asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan e alakohdan perusteella kantajan ja HTTS:n nimet sisältyivät kyseisen asetuksen liitteessä IX olevaan luetteloon olennaisin osin niistä samoista syistä, jotka oli ilmoitettu ensimmäisen merkinnän perusteiksi, lukuun ottamatta viittausta NHL Basic Limited -peiteyhtiön johtajana toimimiseen (kantajan osalta jäljempänä toinen merkintä).

18 Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 12.6.2013 antamallaan tuomiolla HTTS v. neuvosto (T-128/12 ja T-182/12, ei julkaistu, EU:T:2013:312) päätöksen 2012/35 ja asetuksen N:o 267/2012 HTTS:ää koskevilta osin.

19 Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 6.9.2013 antamallaan tuomiolla Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) toista merkintää koskeneen kantajan nostaman kumoamiskanteen ja kumosi toisen merkinnän 16.11.2013 alkavin vaikutuksin siltä osin kuin täytäntöönpanoasetus N:o 1245/2011 koski kantajaa.

20 Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 16.9.2013 antamallaan tuomiolla Islamic Republic of Iran Shipping Lines ym. v. neuvosto (T-489/10, EU:T:2013:453) IRISL:n ja muiden merenkulkuyhtiöiden, joihin kuuluivat myös IRISL Europe, HDSL ja SAPID, nostaman kanteen, joka koski päätöstä 2010/644, täytäntöönpanoasetusta N:o 668/2010, asetusta N:o 961/2010 ja asetusta N:o 267/2012 siltä osin kuin nämä säädökset koskivat niitä.

21 Neuvosto antoi 10.10.2013 päätöksen 2013/497/YUTP päätöksen 2010/413 muuttamisesta (EUVL 2013, L 272, s. 46) sekä asetuksen (EU) N:o 971/2013 asetuksen N:o 267/2012 muuttamisesta (EUVL 2013, L 272, s. 1). Päätöksen 2013/497 ja asetuksen N:o 971/2013 johdanto-osien toisten perustelukappaleiden mukaan näillä säädöksillä mukautetaan luetteloon merkitsemisen perusteita, jotka koskevat henkilöitä ja yhteisöjä, jotka ovat auttaneet luetteloon merkittyjä henkilöitä tai yhteisöjä kiertämään tai rikkomaan turvallisuusneuvoston asiaankuuluvien päätöslauselmien määräyksiä tai päätöksen 2010/413 ja asetuksen N:o 267/2012 säännöksiä, jotta kyseiset rajoittavat toimenpiteet koskisivat myös henkilöitä ja yhteisöjä, jotka itse ovat kiertäneet tai rikkoneet näitä säännöksiä.

22 Päätöksessä 2013/497 säädetään erityisesti päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan b alakohtaan lisättävästä uudesta merkintäperusteesta: ”IRISL:lle tai [sen] omistuksessa tai määräysvallassa oleville tai [sen] puolesta toimiville yhteisöille vakuutuksia tai muita olennaisia palveluja tarjoavat henkilöt ja yhteisöt”. Tämän seurauksena sama merkintäperuste lisättiin asetuksella N:o 971/2013 asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan e alakohtaan.

23 Edellä tämän tuomion 18–20 kohdassa mainittujen tuomioiden antamisen jälkeen neuvosto merkitsi kantajan ja HTTS:n nimet vielä kertaalleen. Neuvosto antoi nimittäin 15.11.2013 päätöksen 2013/661/YUTP päätöksen 2010/413 muuttamisesta (EUVL 2013, L 306, s. 18). Se hyväksyi samana päivänä täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1154/2013 asetuksen N:o 267/2012 täytäntöönpanosta (EUVL 2012, L 306, s. 3). Päätöksellä 2013/661 ja edellä mainitulla täytäntöönpanoasetuksella kyseiset nimet merkittiin uudelleen päätöksen 2010/413 liitteessä II olevaan luetteloon ja asetuksen N:o 267/2012 liitteessä IX olevaan luetteloon (kantajan osalta jäljempänä yhdessä kolmas merkintä).

24 Kolmas merkintä perusteltiin siten, että kantaja oli toiminut IRISL:n puolesta. Hän oli toiminut IRISL:n johtajana vuoteen 2008 ja sitten IRISL Europen pääjohtajana. Hän on [HTTS:n] pääjohtaja, ja HTTS tarjoaa yleisenä laivameklarina olennaisia palveluja [SAPID:lle] ja [HDSL:lle], jotka molemmat [on merkitty luetteloon] IRISL:n puolesta toimiksi yhteisöiksi.

25 Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 18.9.2015 antamallaan tuomiolla HTTS ja Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650) kumoamiskanteen, jonka kantaja oli nostanut kolmannen merkinnän osalta ja HTTS asetuksen N:o 1154/2013 osalta itseään koskevilta osin.

26 Kantaja esitti 23.3.2017 päivätyllä kirjeellä neuvostolle korvausvaatimuksen vahingoista, joita hänelle oli väitetysti aiheutunut häneen kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden vuoksi.

27 Neuvosto hylkäsi vaatimuksen 15.5.2017 päivätyllä kirjeellä.

28 Samaan aikaa HTTS:n nostama kanne, jossa vaadittiin velvoittamaan neuvosto maksamaan sille 2 516 221,50 euron korvauksen rajoittavien toimenpiteiden hyväksymisen vuoksi aiheutuneista aineellisista ja aineettomista vahingoista, hylättiin 13.12.2017 annetulla tuomiolla HTTS v. neuvosto (T-692/15, EU:T:2017:890). Unionin tuomioistuin kumosi sittemmin kyseisen tuomion 10.9.2019 antamallaan tuomiolla HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694). Unionin tuomioistuin palautti asian unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti ja määräsi, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin; tämä asia kirjattiin rekisteriin asianumerolla T-692/15 RENV, HTTS v. neuvosto.

Oikeudenkäyntimenettely sekä asianosaisten ja väliintulijan vaatimukset

29 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 14.7.2017 toimittamallaan kannekirjelmällä. Asia annettiin unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen jaoston käsiteltäväksi.

30 Neuvosto toimitti vastineen 10.11.2017.

31 Euroopan komissio toimitti 20.10.2017 unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen neuvoston vaatimuksia.

32 Neuvosto jätti huomautuksensa komission väliintulohakemuksesta 26.10.2017. Kantaja jätti huomautuksensa komission väliintulohakemuksesta 9.11.2017.

33 Unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtajan 17.11.2017 tekemällä päätöksellä komissio hyväksyttiin oikeusriidan väliintulijaksi.

34 Komissio toimitti väliintulokirjelmänsä 8.1.2018, ja asianosaiset toimittivat kyseistä kirjelmää koskevat huomautuksensa asetetuissa määräajoissa.

35 Kantaja toimitti vastauksensa 9.2.2018 ja neuvosto vastaajan vastauksensa 23.3.2018.

36 Kantaja pyysi unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 18.4.2018 jätetyllä kirjeellä istunnon pitämistä asianosaisten kuulemiseksi unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 106 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

37 Unionin yleinen tuomioistuin (kolmas jaosto) toteutti esittelevän tuomarin ehdotuksesta ensimmäisen prosessinjohtotoimen asianosaisten kuulemiseksi asian käsittelyn mahdollisesta lykkäämisestä siihen saakka, kunnes unionin tuomioistuin on antanut lopullisen ratkaisun asiassa C-123/18 P. Asianosaiset esittivät tästä huomautuksensa asetetussa määräajassa.

38 Unionin yleisen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja päätti 12.6.2018 tekemällään päätöksellä lykätä esillä olevan asian käsittelyä.

39 Sen jälkeen kun tuomio HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) oli annettu 10.9.2019, unionin yleinen tuomioistuin (kolmas jaosto) toteutti esittelevän tuomarin ehdotuksesta toisen prosessinjohtotoimen asianosaisten kuulemiseksi siitä, miten asianosaiset näkivät kyseisen tuomion vaikuttavan käsiteltävään asiaan. Pääasian asianosaiset esittivät tästä huomautuksensa asetetussa määräajassa.

40 Koska unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanoa oli muutettu työjärjestyksen 27 artiklan 5 kohdan nojalla, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti määräsi asiaan toisen esittelevän tuomarin, joka siirrettiin uudessa kokoonpanossa toimivaan ensimmäiseen jaostoon, jolle nyt käsiteltävä asia näin ollen siirrettiin.

41 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi istuntoa koskevan kantajan pyynnön ja aloitti asian käsittelyn suullisen vaiheen.

42 Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja teki 30.6.2020 asianosaisia kuultuaan työjärjestyksen 68 artiklan 1 kohdan mukaisesti päätöksen käsiteltävän asian yhdistämisestä asiaan T-692/15 RENV, HTTS v. neuvosto, käsittelyn suullista vaihetta varten.

43 Sen jälkeen, kun istuntoa oli jouduttu siirtämään lukuisia kertoja Covid-19-pandemian johdosta, asianosaisten ja väliintulijan lausumat sekä vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 20.11.2020 pidetyssä istunnossa, joka järjestettiin videoneuvotteluna kantajan suostumuksella.

44 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– velvoittaa neuvoston maksamaan 250 000 euron vahingonkorvauksen aineettomasta vahingosta, joka oli aiheutunut kantajalle hänen nimensä merkitsemisestä

  – päätöksen 2010/413 liitteessä II olevaan taulukkoon III päätöksellä 2011/783 sekä asetuksen N:o 961/2010 liitteessä VIII olevaan taulukkoon III täytäntöönpanoasetuksella N:o 1245/2011;

  – asetuksen N:o 267/2012 liitteessä IX olevaan taulukkoon III;

  – päätöksen 2013/661 liitteessä olevaan taulukkoon III ja täytäntöönpanoasetuksen N:o 1154/2013 liitteessä olevaan taulukkoon III (jäljempänä yhdessä riidanalaiset luettelot);

– velvoittaa neuvoston maksamaan Euroopan keskuspankin (EKP) perusrahoitusoperaatioita varten vahvistaman korkokannan mukaista viivästyskorkoa korotettuna kahdella prosenttiyksiköllä 24.3.2017 alkaen siihen saakka, kunnes 250 000 euroa on maksettu kokonaisuudessaan;

– velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

45 Neuvosto vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

46 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta

47 Neuvosto väittää vastineessaan, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole toimivaltainen lausumaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) yhteydessä annettuihin päätöksiin 2011/783 ja 2013/661 liittyvästä vahingonkorvauskanteesta.

48 Tältä osin on muistutettava, että rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden tai yhteisöjen tehokasta oikeussuojaa koskeva periaate edellyttää, että Euroopan unionin tuomioistuimen on voitava kyseisen suojan kattavuuden turvaamiseksi lausua kyseisten henkilöiden tai yhteisöjen nostamista vahingonkorvauskanteista, joilla vaaditaan korvausta YUTP-päätöksissä määrätyillä rajoittavilla toimenpiteillä aiheutetusta vahingosta (tuomio 6.10.2020, Bank Refah Kargaran v. neuvosto, C-134/19 P, EU:C:2020:793, 43 kohta).

49 On siten todettava, että unionin yleisellä tuomioistuimella on toimivalta lausua vahingonkorvauskanteesta siltä osin kuin sillä vaaditaan korvausta luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin kohdistuvien, YUTP-päätöksillä käyttöön otettujen rajoittavien toimenpiteiden seurauksena väitetysti kärsitystä vahingosta (tuomio 6.10.2020, Bank Refah Kargaran v. neuvosto, C-134/19 P, EU:C:2020:793, 44 kohta).

50 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että esillä olevalla vahingonkorvauskanteella pyritään saamaan korvaus aineettomasta vahingosta, joka on aiheutunut täytäntöönpanoasetuksen N:o 1245/2011, asetuksen N:o 267/2012 ja täytäntöönpanoasetuksen N:o 1154/2013 antamisesta, kuten kantaja on vahvistanut istunnossa. Lisäksi kantaja viittaa päätöksiin 2011/783 ja 2013/661 vain siltä osin kuin ne muodostavat pohjan ja välttämättömän edellytyksen näille asetuksille.

51 Näin ollen on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään kantajan nostaman vahingonkorvauskanteen.

Vahingonkorvauskanteen vanhentuminen

52 Neuvosto väittää vastineessa, että vahingonkorvauskanne on osittain vanhentunut.

53 Neuvosto esittää tältä osin, että oikeudet, joihin kantaja vetoaa, perustuvat 1.12.2011, 23.3.2012 ja 15.11.2013 hyväksyttyihin neuvoston toimiin ja että näihin toimiin perustuvien kanteiden vanhentumisaika alkaa kulua kyseisistä päivämääristä.

54 Neuvoston mukaan vanhentumisajan kuluminen on keskeytynyt ainoastaan 23.3.2017, jolloin kantaja osoitti neuvostolle vahingonkorvausvaatimuksen kyseisten toimenpiteiden hyväksymisestä.

55 Mahdolliset vahingot, jotka johtuvat yli viisi vuotta kyseistä päivämäärää aiemmin tapahtuneista tosiseikoista, ovat siis vanhentuneet, mikä pätee erityisesti vahingonkorvausvaatimukseen siltä osin kuin se perustuu täytäntöönpanoasetukseen N:o 1245/2011, joka on kumottu asetuksella N:o 267/2012.

56 Neuvosto lisää, että kantajalle on voinut aiheutua vahinkoa joko ennen 23.3.2012, ja siten hänen tätä vahinkoa koskeva korvausvaatimuksensa on vanhentunut, tai kantajalle on voinut aiheutua vahinkoa 23.3.2012 jälkeen eli sen päivän jälkeen, jona ensimmäinen merkintä kumottiin asetuksella N:o 267/2012.

57 Kantaja tuo aluksi esille, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan perusteella vanhentumisaika on määritettävä vahingon tapahtumapäivän mukaan eikä vahingonkorvausvaatimuksen taustalla olevan tosiseikan tapahtumapäivän mukaan. Ensimmäisestä merkinnästä johtuva aineeton vahinko on ilmennyt ensimmäisen kerran huhtikuussa 2012.

58 Sitten kantaja väittää, että maineelle aiheutunut vahinko on jatkuva vahinko, joka on alkanut huhtikuusta 2012 ja kestänyt kolmannen merkinnän kumoamispäivään saakka.

59 Kantaja mainitsee 7.6.2017 annetun tuomion Guardian Europe v. Euroopan unioni (T-673/15, EU:T:2017:377) ja erityisesti sen 39–42 kohdan tukeakseen väitettään siitä, että jatkuvan vahingon yhteydessä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa tarkoitettua vanhentumisaikaa sovelletaan vanhentumisen keskeyttävän toimen päivämäärästä laskien yli viisi vuotta kyseistä päivää edeltävään aikaan ilman, että vanhentuminen vaikuttaa mahdollisiin myöhemmin syntyneisiin oikeuksiin, ja että näin on vahingonkorvausvaatimuksen taustalla olevan tosiseikan tapahtumapäivästä riippumatta.

60 Kantaja tuo vielä esille, että vahingot, joiden korvaamista hän vaatii, johtuvat kiistatta kustakin neuvoston hyväksymästä lainvastaisesta rajoittavasta toimenpiteestä, mutta nämä vahingot ovat ilmenneet vasta ajan kuluessa, pääosin vuoden 2012 huhtikuusta.

61 Tältä osin on todettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa, jota sovelletaan unionin yleisessä tuomioistuimessa käytävään menettelyyn kyseisen perussäännön 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla, määrätyn mukaisesti vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta koskevissa asioissa on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu.

62 On muistettava, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklassa määrätyn vanhentumisajan tarkoituksena on yhtäältä taata vahinkoa kärsineen henkilön oikeuksien suojaaminen, ja tällä on oltava käytettävissään riittävästi aikaa asianmukaisten tietojen kokoamiseen mahdollista kannetta varten, ja toisaalta estää se, että vahinkoa kärsinyt henkilö voisi viivästyttää loputtomasti vahingonkorvausoikeutensa käyttämistä. Vanhentumisajalla suojataan näin ollen viime kädessä vahinkoa kärsinyttä henkilöä ja vahingosta vastuussa olevaa henkilöä (ks. vastaavasti tuomio 8.11.2012, Evropaïki Dynamiki v. komissio, C-469/11 P, EU:C:2012:705, 33 ja 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ja tuomio 10.9.2019, HTTS v. neuvosto, C-123/18 P, EU:C:2019:694, 49 kohta).

63 Oikeuskäytännön mukaan kyseinen vanhentumisaika alkaa kulua silloin, kun kaikki korvausvelvollisuuden perusteena olevat edellytykset täyttyvät, ja erityisesti tilanteessa, jossa vastuu perustuu lainsäädäntötoimeen, kyseinen vanhentumisaika alkaa kulua vasta silloin, kun mainitun toimen vahingolliset vaikutukset ovat ilmenneet. Kyseistä ratkaisua voidaan soveltaa yksittäisistä toimista aiheutuviin riita-asioihin, joissa vanhentumisaika alkaa siten kulua silloin, kun päätöksen vaikutukset ilmenevät suhteessa niihin henkilöihin, joita se kokee (ks. vastaavasti tuomio 19.4.2007, Holcim (Deutschland) v. komissio, C-282/05 P, EU:C:2007:226, 29 ja 30 kohta).

64 Käsiteltävässä asiassa kantaja väittää, että aineeton vahinko, jonka korvaamista hän vaatii, johtuu ensimmäisen, toisen ja kolmannen merkinnän hyväksymisestä ja että ensimmäisen merkinnän vaikutukset ovat ilmenneet hänen suhteensa 1.12.2011–22.3.2012.

65 Ensimmäisestä merkinnästä on tuotava esille, että vanhentumisajan kulumisen keskeyttänyt ensimmäinen toimi eli kantajan neuvostolle osoittama vahingonkorvausvaatimus tapahtui vasta 23.3.2017 eli yli viisi vuotta täytäntöönpanoasetuksen N:o 1245/2011 antamisen jälkeen ja joka tapauksessa sen jälkeen, kun kyseisen täytäntöönpanoasetuksen vaikutukset, sellaisina kuin kantaja on ne esittänyt aineettoman vahinkonsa osalta, ovat alkaneet ilmetä 1.12.2011.

66 Kantaja täsmentää myös, että vaikka vahingot, joiden korvaamista hän vaatii, johtuvat kustakin neuvoston hyväksymästä lainvastaisesta rajoittavasta toimenpiteestä, ne ovat ilmenneet vasta ajan kuluessa, pääosin vuoden 2012 huhtikuusta lähtien.

67 On todettava neuvoston tavoin, että kyseisenä ajankohtana ensimmäisen merkinnän vaikutukset olivat lakanneet, sillä ensimmäisen merkinnän kumonnut toinen merkintä hyväksyttiin 23.3.2012.

68 On lisättävä, että kantajan väite jatkuvasta vahingosta, joka johtuu ensimmäisestä merkinnästä, joka on alkanut ilmetä vasta huhtikuussa 2012 ja joka on vaikuttanut koko sen ajan, jona kantajaan on kohdistunut kyseisiä rajoittavia toimenpiteitä, ei voi myöskään menestyä kyseisen merkinnän osalta.

69 Tältä osin on tuotava esille, että toisin kuin 7.6.2017 annetun tuomion Guardian Europe v. Euroopan unioni (T-673/15, EU:T:2017:377) taustalla olevassa asiassa, jolla kantaja pyrkii perustelemaan jatkuvan vahingon olemassaolon, käsiteltävässä asiassa väitetty aineeton vahinko ei johdu kantajan omien sanojen mukaan yhdestä ainoasta lainvastaisesta toimesta vaan kolmesta erillisestä toimesta eli ensimmäisestä, toisesta ja kolmannesta merkinnästä. Lisäksi kantaja väittää itse, että vahinko, jonka korvaamista hän vaatii, on aiheutunut vasta vuoden 2012 huhtikuusta lähtien eli sen jälkeen, kun ensimmäinen merkintä on lakannut olemasta.

70 Näissä olosuhteissa kantajan nostaman vahingonkorvauskanteen, siltä osin kuin siinä vaaditaan korvaamaan ensimmäisestä merkinnästä väitetysti aiheutunut aineeton vahinko, on katsottava vanhentuneen ja siten se on jätettävä tutkimatta.

71 Toisen ja kolmannen merkinnän (jäljempänä yhdessä riidanalaiset merkinnät) osalta on muistutettava, että kantaja on toimittanut vahingonkorvausvaatimuksensa neuvostolle faksilla 23.3.2017 eli viisi vuotta toisen merkinnän tapahtumapäivän jälkeen ja nostanut sitten vahingonkorvauskanteensa 14.7.2017 eli kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hän vastaanotti 15.5.2017 päivätyn neuvoston kirjeen, jossa hänen vaatimuksensa hylättiin. Näin ollen esillä oleva vahingonkorvauskanne on katsottava siltä osin kuin sillä pyritään saamaan korvaus aineettomasta vahingosta, joka on aiheutunut näistä merkinnöistä, nostetuksi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan mukaisessa määräajassa.

Sellaisten oikeussäännösten, joilla annetaan oikeuksia yksityisille, väitetty riittävän ilmeinen rikkominen

72 Osoittaakseen sellaisten oikeussäännösten, joilla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeisen rikkomisen kantaja väittää, että laiminlyömällä velvollisuutensa tarkistaa tosiseikat ja esittää todisteita, jotka tukevat rajoittavien toimenpiteiden hyväksymisen perusteita, neuvosto on syyllistynyt merkinnän aineellisten edellytysten riittävän ilmeiseen rikkomiseen (ensimmäinen

väite), tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden riittävän ilmeiseen loukkaamiseen (toinen väite) sekä perhe- ja yksityiselämän kunnioittamista koskevan oikeuden, henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden, elinkeinovapauden ja omistusoikeuden riittävän ilmeiseen loukkaamiseen (kolmas väite).

73 Kantaja esittää ensimmäisen väitteen osalta neljä argumenttia.

74 Ensinnäkin kantaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on katsonut 25.11.2014 antamassaan tuomiossa Safa Nicu Sepahan v. neuvosto (T-384/11, EU:T:2014:986), joka on pysytetty 30.5.2017 annetulla tuomiolla Safa Nicu Sepahan v. neuvosto (C-45/15 P, EU:C:2017:402), että riittävän tosiseikaston puuttuessa tapahtuva henkilön perusteeton merkitseminen katsotaan oikeussäännöksen, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeiseksi rikkomiseksi, koska neuvostolla ei ole kyseisen velvollisuuden suhteen harkintavaltaa ja koska kyseisen velvollisuuden asettava sääntö ei liity erityisen monitahoiseen tilanteeseen. Kantaja lisää, että kyseinen sääntö on vahvistettu 12.12.2006 annetulla tuomiolla Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. neuvosto (T-228/02, EU:T:2006:384) ja 14.10.2009 annetulla tuomiolla Bank Melli Iran v. neuvosto (T-390/08, EU:T:2009:401) ennen riidanalaisten merkintöjen hyväksymistä ja että käsiteltävässä asiassa neuvosto on laiminlyönyt 25.11.2014 annetun tuomion Safa Nicu Sepahan v. neuvosto (T-384/11, EU:T:2014:986) taustalla olevan asian tavoin velvollisuutensa tarkistaa tosiseikat ja esittää todisteita, jotka tukevat kantajaan kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden hyväksymisperusteita.

75 Toiseksi kantaja väittää tukeutuen 6.9.2013 annettuun tuomioon Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) ja 18.9.2015 annettuun tuomioon HTTS ja Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650), jotka koskevat riidanalaisia merkintöjä, että ensimmäisen merkinnän kumoamiseen johtaneen oikeuskäsittelyn yhteydessä neuvosto ilmoitti yhtäältä, ettei sillä ollut käytettävissään Saksan liittotasavallan toimittamia tietoja eikä 7.6.2010 *The New York Timesissa* julkaistua artikkelia, kun se hyväksyi toisen merkinnän (tuomio 6.9.2013, Bateni v. neuvosto, T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409, 52 kohta), ja toisaalta, että se merkitsi henkilöitä ja yhteisöjä pakoteluetteloihin unionin jäsenvaltioiden hallitusten pyynnöstä tekemättä mitään tarkistuksia.

76 Lisäksi kantaja korostaa, että unionin yleinen tuomioistuin on todennut 6.9.2013 antamassaan tuomiossa Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409), että neuvosto oli tehnyt ”ilmeisen arviointivirheen”, ja että unionin yleinen tuomioistuin oli todennut 18.9.2015 antamassaan tuomiossa HTTS ja Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650), että neuvoston toimintatapa oli ”huolimatonta”.

77 Kantaja väittää myös unionin yleisen tuomioistuimen todenneen nimenomaisesti 6.9.2013 antamansa tuomion Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) 47 ja 48 kohdassa, etteivät riidanalaiset säädökset eikä neuvoston kantajalle 23.3.2012 lähettämä kirje, jossa neuvosto selitti syyt, joiden vuoksi kantajan nimi säilytettiin ydinaseiden leviämisen edistämisestä Iranissa syytettyjen henkilöiden luettelossa, sisältäneet pienintäkään viitettä siitä, minkä luonteista määräysvaltaa IRISL väitetysti käytti HTTS:ssä tai millaista toimintaa HTTS harjoitti IRISL:n puolesta, millä olisi voitu perustella toisen merkinnän hyväksyminen.

78 Kolmannen merkinnän osalta kantaja väittää, että neuvosto esitti useita asiakirjoja, mutta nämä todisteiksi katsotut asiakirjat eivät soveltuneet osoittamaan kantajan ja IRISL:n sekä kantajan ja IRISL Europen välistä yhteyttä, jolla olisi voitu perustella kantajaan kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden hyväksyminen. Kantaja tuo tältä osin esille lisäksi, että 30.5.2017 annetun

tuomion Safa Nicu Sepahan v. neuvosto (C-45/15 P, EU:C:2017:402) taustalla olevassa asiassa on osoitettu, että unionin oikeuden rikkominen oli riittävän ilmeinen silloin, kun rikkominen oli jatkunut lainvastaisuuden todenneen tuomion antamisesta huolimatta, ja että tätä periaatetta olisi sovellettava kolmannen merkinnän hyväksymisellä tehdyn rikkomisen yhteydessä siitä huolimatta, että toinen merkintä kumottiin 6.9.2013 annetulla tuomiolla Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409).

79 Kolmanneksi kantaja väittää, ettei mitään sellaista erityistä vaikeutta ollut, joka olisi saattanut estää neuvostoa myöntämästä, ettei aikaisempi toiminta itsessään riittänyt perustelemaan henkilöön kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden määräämistä, eikä neuvostolla siis ollut tältä osin lainkaan harkintavaltaa tai sen harkintavalta oli enimmilläänkin erittäin vähäinen.

80 Neljänneksi neuvosto on jättänyt kantajan mukaan huomioimatta kolmannen merkinnän hyväksymisen yhteydessä sen seikan, että unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut 16.9.2013 antamallaan tuomiolla Islamic Republic of Iran Shipping Lines ym. v. neuvosto (T-489/10, EU:T:2013:453) IRISL:n nimen sekä muiden tuomiossa mainittujen yhtiöiden, muiden muassa SAPID:n ja HDSL:n, nimien merkitsemisen ja että näin ollen esitetyillä ”todisteilla” ei ole ollut alun alkaenkaan minkäänlaista merkitystä.

81 Kantaja esittää toisen ja kolmannen väitteen osalta, että kantajan ja IRISL:n välisen yhteyden olemassaoloa koskevien todisteiden esittämisvelvollisuuden laiminlyönti on näin ollen johtanut tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden riittävän ilmeiseen loukkaamiseen sekä yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista koskevan oikeuden, henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden, elinkeinovapauden ja omistusoikeuden loukkaamiseen.

82 Neuvosto ja komissio kiistävät kaikki kantajan argumentit.

Kertaus sopimussuhteen ulkopuolista unionin vastuuta koskevasta oikeuskäytännöstä

83 On muistettava, että vahingonkorvauskanne on itsenäinen kannetyyppi, jolla ei pyritä tietyn toimenpiteen poistamiseen vaan korvauksen saamiseen toimielimen aiheuttamasta vahingosta (ks. vastaavasti tuomio 2.12.1971, Zuckerfabrik Schöppenstedt v. neuvosto, 5/71, EU:C:1971:116, 3 kohta), ja että kumoamiskanne ei ole edellytys vahingonkorvauskanteen nostamiselle unionin yleisessä tuomioistuimessa.

84 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntyminen edellyttää tiettyjen edellytysten täyttymistä, joita ovat oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeinen rikkominen, syntynyt vahinko sekä syy-yhteys toimen antajalla olevan velvollisuuden laiminlyönnin ja vahinkoa kärsineille henkilöille aiheutuneen vahingon välillä (ks. vastaavasti tuomio 19.4.2012, Artegodan v. komissio, C-221/10 P, EU:C:2012:216, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ja tuomio 10.9.2019, HTTS v. neuvosto, C-123/18 P, EU:C:2019:694, 32 kohta).

85 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 340 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytykset ovat kumulatiivisia (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2010, Fahas v. neuvosto, T-49/07, EU:T:2010:499, 93 kohta, ja määräys 17.2.2012, Dagher v. neuvosto, T-218/11, ei julkaistu, EU:T:2012:82, 34 kohta). Tästä seuraa, että jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, kanne on hylättävä kokonaisuudessaan, eikä muita

edellytyksiä ole tarpeen tutkia (ks. vastaavasti tuomio 9.9.1999, Lucaccioni v. komissio, C-257/98 P, EU:C:1999:402, 14 kohta, ja tuomio 26.10.2011, Dufour v. EKP, T-436/09, EU:T:2011:634, 193 kohta).

86 Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella unionin toimen lainvastaisuuden toteaminen esimerkiksi kumoamiskanteen yhteydessä ei valitettavasti riitä siihen, että sopimussuhteen ulkopuolinen unionin vastuu yhden toimielimen lainvastaisesta menettelystä syntyisi tätä kautta automaattisesti. Jotta tämän edellytyksen voitaisiin katsoa täyttyvän, oikeuskäytännössä edellytetään nimittäin, että kantaja osoittaa kyseisen toimielimen rikkoneen pelkän lainvastaisuuteen syyllistymisen sijaan riittävän ilmeisellä tavalla oikeussäännöstä, jolla annetaan oikeuksia yksityisille (ks. tuomio 5.6.2019, Bank Saderat v. neuvosto, T-433/15, ei julkaistu, EU:T:2019:374, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

87 Lisäksi riittävän ilmeistä rikkomista koskevalla näytöllä pyritään välttymään erityisesti rajoittavien toimenpiteiden alalla siltä, ettei tehtävää, joka on annettu asianomaisen toimielimen täytettäväksi unionin ja sen jäsenvaltioiden yleisen edun mukaisesti, vaaranneta sillä, että tämä toimielin voi lopulta joutua maksamaan korvauksia vahingoista, joita henkilöille, joita sen toimet koskevat, saattaa mahdollisesti aiheutua, kuitenkin niin, etteivät kyseisen toimielimen räikeiden ja anteeksiantamattomien laiminlyöntien aineelliset ja aineettomat seuraukset jäisi kyseisten yksityisten vastattaviksi (tuomio 5.6.2019, Bank Saderat v. neuvosto, T-433/15, ei julkaistu, EU:T:2019:374, 49 kohta).

88 SEU 21 artiklassa vahvistettujen unionin ulkopolitiikan tavoitteiden mukaisella kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden säilyttämisen laajemmalla tavoitteella voidaan perustella huomattavatkin kielteiset seuraukset, joita joillekin talouden toimijoille aiheutuu kyseisen perustavanlaatuisen tavoitteen saavuttamiseksi tehtyjen unionin hyväksymien toimien täytäntöönpanopäätöksistä (tuomio 5.6.2019, Bank Saderat v. neuvosto, T-433/15, ei julkaistu, EU:T:2019:374, 50 kohta).

Kertaus 10.9.2019 annetussa tuomiossa HTTS v. neuvosto (C-123/18 P) vahvistetuista periaatteista

89 Unionin tuomioistuin on muistuttanut 10.9.2019 antamansa tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 33 kohdassa, että oikeussäännön, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeinen rikkominen on kyseessä, kun asianomainen toimielin on rikkonut selvällä ja vakavalla tavalla sen harkintavallalle asetettuja rajoja, minkä osalta on otettava huomioon muun muassa säänneltävien tilanteiden monimuotoisuus, rikotun säännön selkeys ja täsmällisyys ja rikotussa säännössä unionin toimielimelle annetun harkintavallan laajuus.

90 Unionin tuomioistuin korostaa tämän osalta 10.9.2019 antamansa tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 34 kohdassa ensinnäkin, että vaatimus unionin oikeussäännön riittävän ilmeisestä rikkomisesta perustuu tarpeeseen verrata keskenään yhtäältä yksityisten intressiä tulla suojelluksi toimielinten lainvastaisilta toimilta ja toisaalta harkintavaltaa, joka on annettava toimielimille, jotta niiden toiminta ei pysähdy. Tämä intressien vertailu on sitäkin tärkeämpää rajoittavien toimenpiteiden alalla, jolla vaikeudet, joita neuvostolle aiheutuu tietojen saatavuuden osalta, tekevät edellytetystä arvioinnista erityisen vaikeaa.

91 Toiseksi unionin tuomioistuin tuo 10.9.2019 antamansa tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 43 kohdassa esille, että unionin vastuu voi syntyä pelkästään sen perusteella, että toimielimen todetaan syyllistyneen sääntöjenvastaisuuteen, jollaiseen tavanomaisesti varovainen ja huolellinen viranomainen ei olisi vastaavissa olosuhteissa syyllistynyt.

92 Kolmanneksi unionin tuomioistuin katsoo 10.9.2019 antamansa tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 44 ja 46 kohdassa, että parametrit, jotka on otettava huomioon unionin oikeussäännön riittävän ilmeisen rikkomisen arvioimiseksi, liittyvät kaikki ajankohtaan, jona asianomainen toimielin antoi päätöksen tai toimi tietyllä tavalla, ja että tästä seuraa, että unionin oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista on väistämättä arvioitava niiden olosuhteiden mukaan, joissa toimielin tuona tiettynä nimenomaisena ajankohtana toimi.

93 Neljänneksi unionin tuomioistuin toteaa 10.9.2019 antamansa tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 41 kohdassa, että koska asetus, jolla rajoittava toimenpide hyväksyttiin, kumottiin unionin yleisen tuomioistuimen tuomiolla, joka on lainvoimainen, on todettava, että kyseisen asetuksen osalta ensimmäinen osa ensimmäisestä edellytyksestä sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymiseksi – eli unionin oikeussäännön, jolla annetaan yksityisille oikeuksia, riittävän ilmeinen rikkominen – täyttyy.

94 Viidenneksi unionin tuomioistuin toteaa 10.9.2019 antamansa tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 77–79 kohdassa, että kun on kyse toimenpiteiden toteuttamisesta, henkilön tai yhteisön määräysvallassa toimiminen ja tällaisen henkilön tai yhteisön puolesta toimiminen on rinnastettava toisiinsa. Unionin tuomioistuimen mukaan tämä päätelmä saa vahvistuksen analyysistä, joka koskee kyseisen säännöksen tavoitetta, koska sillä pyritään mahdollistamaan se, että neuvosto voi toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä sellaisia henkilöitä vastaan, jotka osallistuvat ydinaseiden levittämiseen, ja välttämään se, että tällaisia toimenpiteitä kierretään. Lisäksi unionin tuomioistuin täsmentää, että kyseinen päätelmä saa niin ikään vahvistuksen sen asiayhteyden analyysistä, johon asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 2 kohdan d alakohta kuuluu.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

95 Edellä tämän tuomion 83–94 kohdassa kerrattujen periaatteiden valossa on tutkittava, täyttyvätkö sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytykset käsiteltävässä asiassa.

96 Aluksi on tuotava esille, että kun huomioon otetaan edellä tämän tuomion 93 kohdassa mainitut seikat, siltä osin kuin riidanalaiset merkinnät on kumottu 6.9.2013 annetulla tuomiolla Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) ja 18.9.2015 annetulla tuomiolla HTTS ja Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650), joista on tullut lainvoimaisia, ensimmäisen osan ensimmäisestä edellytyksestä sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymiseksi eli unionin oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeisen rikkomisen on katsottava täyttyvän kyseisten merkintöjen osalta. Seuraavaksi on siis tutkittava, voidaanko kantajan esittämillä seikoilla osoittaa, että kyseiset merkinnät muodostavat oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeisen rikkomisen.

– Ensimmäinen väite, joka koskee merkinnän aineellisten edellytysten riittävän ilmeistä rikkomista laiminlyömällä velvollisuus tarkistaa tosiseikat ja esittää rajoittavien toimenpiteiden hyväksymisen perusteita tukevia todisteita

97 Unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava, onko neuvosto rikkonut riittävän ilmeisellä tavalla oikeussäännöstä, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, hyväksymällä riidanalaiset merkinnät, kun huomioon otetaan yksinomaan todisteet, jotka neuvostolla oli käytettävissä kyseiset merkinnät hyväksyessään.

98 Aluksi on kerrattava, mitä todisteita neuvostolla oli käytettävissä, kun se hyväksyi ensimmäisen merkinnän, koska tämä merkintä kuuluu siihen asiayhteyteen, jossa riidanalaiset merkinnät hyväksyttiin. Neuvosto tuo erityisesti esille, että ensimmäinen merkintä oli perustunut siihen seikkaan, että kantaja oli toiminut IRISL:n johtajana vuoteen 2008 asti, ennen kuin hän asettui Eurooppaan ja perusti HTTS:n. Se tuo niin ikään esille, että viimeksi mainittu yhtiö oli sijoittautunut Hampuriin (Saksa), osoitteeseen Schottweg 7, ja että IRISL:n eurooppalainen tytäryhtiö IRISL Europe oli sijoittautunut Hampuriin, osoitteeseen Schottweg 5. On tuotava esille, kuten neuvosto väittää, että ensimmäisen merkinnän hyväksymisen ajankohtana neuvostolla oli tosiasiassa käytettävissä todisteita, jotka koskivat HTTS:n osoitetta, mikä ilmenee asetuksen N:o 423/2007 liitteessä V olevaan luetteloon, sellaisena kuin se on muutettuna täytäntöönpanoasetuksen N:o 668/2010 liitteessä olevan III osan 1 kohdan d ja j alakohdalla, merkittyjä yrityksiä koskevista tunnistetiedoista.

99 Lisäksi neuvosto tuo esille, että sillä oli käytettävissään myös IRISL:ää koskevat päätöslauselmat 1803 (2008) ja 1929 (2010) sekä turvallisuusneuvoston pakotekomitean raportti, jossa todettiin kyseisen yrityksen syyllistyneen päätöslauselmalla 1747 (2007) asetetun asevientikiellon kolmeen ilmeiseen rikkomiseen. Yhtäältä, kuten neuvosto perustellusti toteaa, näiden asiakirjojen olemisen sen käytettävissä osoittaa se, että ne mainitaan perusteluissa, jotka koskevat IRISL:n merkintää päätöksen 2010/412 liitteessä II olevaan III osaan sekä täytäntöönpanoasetuksen N:o 668/2010 liitteessä olevaan III osaan.

100 Toisaalta edellä mainitussa raportissa todettujen asevientikiellon kolmen rikkomisen aineellista paikkansapitävyyttä ei ole kyseenalaistettu, kuten ei kyseisen raportin sisältöäkään siltä osin kuin siitä ilmenee, että IRISL oli aloittanut toimia hyväksyttyjen toimenpiteiden kiertämiseksi siirtämällä toimintaansa muille yrityksille ja että sen kotipaikka Euroopassa sijaitsi lähellä kantajan perustaman ja johtaman HTTS:n kotipaikkaa. Kuten neuvosto tuo olennaisin osin esille, nämä olivat ensimmäisen merkinnän perustelevia aihetodisteita, sillä ensimmäinen merkintä oli suoraa seurausta IRISL:n ja myös HDSL:n merkitsemisestä, sillä viimeksi mainitun, jonka puolesta HTTS toimi, nimi oli merkitty päätöksen 2010/413 liitteessä II olevaan III osaan sekä täytäntöönpanoasetuksen N:o 668/2010 liitteessä olevaan III osaan sillä perusteella, että se itse toimi IRISL:n puolesta.

101 Lisäksi on tuotava esille, ettei kantaja ole kiistänyt IRISL Europen ja HTTS:n kotipaikkojen maantieteellistä läheisyyttä. Kantaja on jopa myöntänyt istunnossa tämän läheisyyden osalta, että riidanalaisten merkintöjen hyväksymisen ajankohtana HTTS pystyi käyttämään IRISL Europen työntekijöitä, sillä tämä antoi osan henkilöstöstään HTTS:n käyttöön.

102 Neuvosto tuo vielä esille, että ensimmäisen merkinnän hyväksymisen ajankohtana HTTS, jonka johtaja kantaja oli, toimi laivameklarina HDSL:n puolesta ja HDSL:llä katsottiin olevan läheinen yhteys IRISL:ään ja sen nimi oli merkitty niin ikään ydinaseiden leviämisen edistämisestä Iranissa epäiltyjen yhteisöjen luetteloihin 26.7.2010 sillä perusteella, että se ”[toimi] IRISL:n puolesta

suorittaen konttikuljetuksia IRISL:n omistamilla aluksilla”, ja että Bateni oli toiminut IRISL:n johtajana vuoteen 2008 saakka, ennen kuin asettui Eurooppaan ja perusti HTTS:n; kantaja ei ole kiistänyt näiden tosiseikkojen aineellista paikkansapitävyyttä.

103 Toisen merkinnän perusteena käytettyjä todisteita on tarkasteltava tämä asiayhteys mielessä pitäen. Neuvosto täsmentää, että toinen merkintä oli perustunut olennaisesti yhteen täsmälliseen ja riitauttamattomaan seikkaan eli siihen, että kantaja oli toiminut IRISL:n johtajana vuoteen 2008 asti ja hän oli HTTS:n johtaja ensimmäisen merkinnän hyväksymisen ajankohtana. Neuvoston mukaan tämä ilmenee sitä paitsi selvästi 17.1.2012 päivätystä kirjeestä, jolla kantaja oli riitauttanut ensimmäisen merkinnän perustelut.

104 Kolmannesta merkinnästä neuvosto täsmentää, että myös kannekirjelmän liitteissä A.3 ja A.5 mainitut asiakirjat olivat käytettävissä ennen kyseisen toimenpiteen hyväksymistä ja ne oli toimitettu kantajalle. Kyseessä oli julkinen lähde, joka koostui *The New York Timesissa* 7.6.2010 julkaistusta artikkelista, jonka otsikko oli ”Companies Linked to IRISL” ja jossa listattiin 66 yritystä, myös HTTS ja HDSL, joilla oli yhteys IRISL:ään ja joille IRISL oli siirtänyt aluksia, sekä asiakirjoista, jotka tukivat sitä seikkaa, että kantaja oli toiminut IRISL Europen johtajana vuodesta 2009 lähtien ja HTTS:n johtajana vuodesta 2010 lähtien.

105 Kannekirjelmän liitteistä A.3 ja A.5 ilmenee lisäksi, että neuvosto oli toimittanut kantajalle ennen kolmannen merkinnän hyväksymistä kaikki todisteet, jotka tukivat sitä seikkaa, että kantaja oli ollut IRISL:n johtaja vuoteen 2008 asti ja toiminut sitten IRISL Europen johtajana ja että HTTS oli SAPID:lle ja HDSL:lle olennaisia laivameklarin palveluja tarjoava eurooppalainen toimija.

106 Neuvosto tuo samoin esille ottaneensa kolmannen merkinnän hyväksymisen yhteydessä huomioon päätöslauselmalla 1929 (2010) perustetun asiantuntijaryhmän 12.6.2012 antaman loppuraportin sekä kyseisen asiantuntijaryhmän 5.6.2013 antaman loppuraportin, joista ilmenee IRISL:n siirtäneen aluksia kahdelle siihen etuyhteydessä olevalle yritykselle, HDSL:lle ja SAPID:lle. Lisäksi IRISL ja siihen etuyhteydessä olevat yritykset olivat tehneet vuodesta 2008 lähtien useita muutoksia, jotka koskivat alusten tosiasiallisia omistajia ja rekisteriin merkittyjä omistajia: alukset, joiden tosiasiallisia omistajia olivat IRISL ja siihen etuyhteydessä olevat yritykset, vaihtoivat jatkuvasti nimeä, lippua ja rekisteriin merkittyä omistajaa. On tärkeää korostaa kyseisten Yhdistyneiden kansakuntien asiantuntijaryhmän laatimien loppuraporttien käytettävissä olemisen osalta, että ne ovat kiistatta kansainvälisellä tasolla tunnustettuja tosiseikkoja.

107 Lisäksi neuvosto täsmentää, että kolmannen merkinnän hyväksymisen yhteydessä sillä oli käytettävissään yksi julkinen tietolähde, 2.8.2012 päivätty Iran Watch -hankkeen raportti, sekä lausumia, jotka Saksan liittotasavalta oli antanut 6.9.2013 annetun tuomion Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) taustalla olleen asian käsittelyn yhteydessä. Edellä mainituista Saksan liittotasavallan lausumista ilmenee ensinnäkin, että HTTS:llä oli suhteita HDSL:ään, joka oli perustettu keväällä 2009 IRISL:n yksityistämisen yhteydessä; toiseksi, että marraskuun lopussa vuonna 2019 HDSL oli ottanut käyttöön IRISL:n konttialukset ja että samaan aikaan HTTS oli perustettu ainoastaan IRISL:ään kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden kiertämiseksi; kolmanneksi, että HTTS oli HDSL:n laivameklari Euroopassa, kun taas IRISL Europe pysyi IRISL:n laivameklarina IRISL:n muun laivaston osalta, ja neljänneksi, että HTTS harjoitti kaikkea toimintaansa IRISL:n puolesta.

108 Tältä osin on täsmennettävä, että edellä mainitut lausumat olivat neuvoston käytettävissä kolmannen merkinnän hyväksymisen ajankohtana, koska nämä lausumat mainitaan 12.6.2013 annetussa tuomiossa HTTS v. neuvosto (T-128/12 ja T-182/12, ei julkaistu, EU:T:2013:312), kuten kyseisen tuomion 53 kohdasta ilmenee, ja koska kyseinen tuomio on annettu ennen kolmannen merkinnän hyväksymistä.

109 Neuvosto on täsmentänyt kolmannen merkinnän osalta unionin yleisen tuomioistuimen istunnossa sille osoittamaan pyyntöön vastatessaan, että edellä tämän tuomion 104 ja 105 kohdassa esille otetuissa kannekirjelmän liitteissä A.3 ja A.5 mainitut todisteet olivat sen hallussa kyseisen merkinnän hyväksymisen ajankohtana ja unionin yleinen tuomioistuin oli ottanut ne huomioon 18.9.2015 annetun tuomion Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650) taustalla olevan asian käsittelyssä.

110 Kaiken edellä esitetyn perusteella neuvosto on esittänyt nyt käytävän menettelyn yhteydessä näytön siitä, että sillä oli kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden hyväksymisen ajankohtana käytettävissään joukko aihetodisteita eikä se ollut toteuttanut riidanalaisia merkintöjä ilman mitään todisteita.

111 Lisäksi kantajan argumentti, jonka mukaan käsiteltävässä asiassa vakavan ja ilmeisen rikkomisen todistava näyttö perustuu suoraan yhtäältä lausumiin, jotka neuvosto on antanut 6.9.2013 annetun tuomion Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) taustalla olevan asian käsittelyn yhteydessä, ja toisaalta kyseiseen tuomioon sekä 18.9.2015 annettuun tuomioon HTTS ja Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650), ei osoita neuvoston syyllistyneen oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeiseen rikkomiseen.

112 Yhtäältä lausumista, jotka neuvosto on esittänyt 6.9.2013 annetun tuomion Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) taustalla olevan asian käsittelyn yhteydessä, on nimittäin tuotava esille, että toisin kuin kantaja väittää, neuvosto ei ole myöntänyt kyseisen menettelyn yhteydessä merkinneensä kantajan nimen riidanalaisiin luetteloihin pelkästään jäsenvaltioilta saatujen tietojen perusteella ilman mitään todisteita. Neuvosto on väittänyt ainoastaan saaneensa yhdeltä jäsenvaltiolta tiedon siitä, että kantaja oli IRISL Europen johtaja, eli sellaisesta seikasta, jota ei ollut mainittu toisen merkinnän perusteena ja joka ei siten ole ollut unionin yleisen tuomioistuimen tarkastelun kohteena kyseistä merkintää koskevan kanteen yhteydessä. Lisäksi vaikka neuvosto on ilmoittanut kyseisen tuomion taustalla olevassa asiassa pidetyssä istunnossa, ettei sillä ollut toisen merkinnän hyväksymisen ajankohtana käytettävissään Saksan liittotasavallan antamia tietoja eikä 7.6.2010 julkaistua *The New York Timesin* artikkelia, kyseinen merkintä ei perustunut vain näihin kahteen todisteeseen vaan useampaan aihetodisteeseen. Tätä päätelmää tukevat edellä tämän tuomion 98–103 kohdassa mainitut seikat.

113 Toisaalta 6.9.2013 annetusta tuomiosta Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409), jossa unionin yleinen tuomioistuin katsoi neuvoston tehneen ”ilmeisen arviointivirheen”, sekä 18.9.2015 annetusta tuomiosta HTTS ja Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650) on täsmennettävä aluksi, että ilmeinen arviointivirhe kumoamiskanteen tueksi esitettynä kanneperusteena on erotettava harkintavallalle asetettujen rajojen ilmeisestä ja vakavasta ylittämisestä, johon vedotaan vahingonkorvauskanteen yhteydessä, kun vaaditaan toteamaan oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeinen rikkominen.

114 Kuten 10.9.2019 annetun tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 44 kohdasta ilmenee ja kuten edellä tämän tuomion 92 kohdassa on täsmennetty, kaikkien parametrien, jotka on otettava huomioon arvioitaessa oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, riittävän ilmeistä rikkomista, on liityttävä ajankohtaan, jona asianomainen toimielin antoi päätöksen tai toimi tietyllä tavalla.

115 Näin ollen kantajan argumentteja, jotka koskevat 6.9.2013 annettua tuomiota Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) ja 18.9.2015 annettua tuomiota HTTS ja Bateni v. neuvosto (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650), ei voida ottaa huomioon todisteina, jotka ovat olleet käytettävissä riidanalaisten merkintöjen hyväksymisen ajankohtana, sen arvioimiseksi, onko neuvosto syyllistynyt kyseisten merkintöjen hyväksymisen yhteydessä oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, vakavaan ja ilmeiseen rikkomiseen.

116 Mitä tulee vielä argumenttiin, jonka mukaan kolmas merkintä on hyväksytty 6.9.2013 annettua tuomiota Bateni v. neuvosto (T-42/12 ja T-181/12, ei julkaistu, EU:T:2013:409) myöhemmin ja että 25.11.2014 annetun tuomion Safa Nicu Sepahan v. neuvosto (T-384/11, EU:T:2014:986) perusteella tällainen merkintä olisi katsottava oikeussäännöksen, jolla annetaan oikeuksia yksityisille, vakavaksi ja ilmeiseksi rikkomiseksi, on tuotava esille, että edellä mainitun tuomion antamisen ja kolmannen merkinnän hyväksymisen välisenä aikana oli päätöksellä 2013/497 lisätty päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan b alakohtaan ja asetuksella N:o 971/2013 asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan e alakohtaan uusi merkintäperuste, joka oli laajempi kuin peruste, joka koski IRISL:n omistuksessa tai määräysvallassa olevia taikka sen puolesta toimivia oikeushenkilöitä, yhteisöjä tai elimiä. Tässä uudessa perusteessa mainittiin myös ”IRISL:lle tai [sen] omistuksessa tai määräysvallassa oleville tai [sen] puolesta toimiville yhteisöille vakuutuksia tai muita olennaisia palveluja tarjoavat henkilöt ja yhteisöt”, eikä se siis rajoittunut pelkästään IRISL:n omistuksessa tai määräysvallassa oleviin tai IRISL:n puolesta toimiviin henkilöihin, vaan se koski myös henkilöitä, jotka tarjosivat palveluja IRISL:n omistuksessa tai määräysvallassa oleville tai sen puolesta toimiville yhteisöille.

117 Hyväksyessään kolmannen merkinnän riidanalaisiin luetteloihin neuvosto ei myöskään pelkästään toistanut toisen merkinnän hyväksymisen yhteydessä esittämäänsä perustelua. Kolmas merkintä perusteltiin nimittäin erityisesti sillä seikalla, että kantaja oli HTTS:n pääjohtaja, ja HTTS tarjosi yleisenä laivameklarina olennaisia palveluja SAPID:lle ja HDSL:lle. Tämä kantajan uusi merkintä pohjautui siis uuteen merkintäperusteeseen eli olennaisten palvelujen tarjoamiseen IRISL:n puolesta toimiville yhteisöille.

118 Kantajan argumentista, jonka mukaan neuvosto oli menetellyt käsiteltävässä asiassa täsmälleen samoin kuin 25.11.2014 annetun tuomion Safa Nicu Sepahan v. neuvosto (T-384/11, EU:T:2014:986) taustalla olevassa asiassa, on täsmennettävä, että vaikka unionin yleinen tuomioistuin katsoi kyseisessä tuomiossa neuvoston syyllistyneen lainvastaisuuteen, koska sillä ei ollut harkintavaltaa, tämä toteamus perustui siihen, ettei neuvostolla ollut kyseessä olleiden toimenpiteiden hyväksymisen ajankohtana tietoja tai todisteita, jotka olisivat tukeneet kantajaan kohdistuneiden kyseisten rajoittavien toimenpiteiden hyväksymisen perusteita, ja näin neuvosto laiminlöi siis velvoitteen, joka johtui jo kyseisten toimenpiteiden hyväksymisen ajankohtana unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ja jonka suhteen neuvostolla ei ollut lainkaan harkintavaltaa (ks. tuomio 5.6.2019, Bank Saderat v. neuvosto, T-433/15, ei julkaistu, EU:T:2019:374, 69 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

119 Nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kuitenkaan kyse siitä, onko neuvosto noudattanut velvollisuuttaan esittää näyttöä riidanalaisten merkintöjen tueksi. Käsiteltävässä asiassa on nimittäin selvitettävä, syyllistyikö neuvosto riittävän ilmeiseen rikkomiseen, josta syntyy sopimussuhteen ulkopuolinen unionin vastuu, kun se hyväksyi kyseiset merkinnät tuolloin käytettävissään olleiden todisteiden, erityisesti edellä tämän tuomion 98–109 kohdassa mainittujen todisteiden, perusteella. Tältä osin on otettava huomioon, millaista harkintavaltaa neuvosto saattoi käyttää arvioidessaan kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden tueksi käytettyjä aihetodisteita.

120 Vastauksena kantajan argumenttiin, jonka mukaan riidanalaisten merkintöjen hyväksymisen ajankohtana ei ollut mitään erityistä vaikeutta, joka olisi estänyt neuvostoa myöntämästä, ettei aikaisempi toiminta itsessään riittänyt perustelemaan henkilöön kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden määräämistä, eikä neuvostolla ollut siis tältä osin lainkaan harkintavaltaa tai sen harkintavalta oli enimmilläänkin erittäin vähäinen, on tässä yhteydessä muistutettava, että toinen merkintä perustui siihen tosiseikkaan, että kantaja oli ollut HTTS:n – johon kohdistui pakotteita IRISL:n puolesta toimivana yhteisönä – johtaja sekä IRISL:n oikeudellinen johtaja, ja että kolmas merkintä perustui siihen tosiseikkaan, että kantaja toimi IRISL:n puolesta, oli ollut IRISL:n johtaja vuoteen 2008 asti, sitten IRISL Europen pääjohtaja ja lopuksi HTTS:n pääjohtaja, ja HTTS tarjosi yleisenä laivameklarina olennaisia palveluja SAPID:lle ja HDSL:lle, jotka molemmat oli merkitty IRISL:n puolesta toimiviksi yhteisöiksi.

121 Riidanalaiset merkinnät perustuivat siis sekä kantajan ja IRISL:n väliseen henkilökohtaiseen yhteyteen että siihen tosiseikkaan, että kantaja toimi johtavassa asemassa yrityksessä, joka oli väitetysti IRISL:n omistuksessa tai määräysvallassa, eli HTTS:ssä, joka tarjosi olennaisia palveluja muille yrityksille, jotka olivat väitetysti IRISL:n omistuksessa tai määräysvallassa, eli HDSL:lle ja SAPID:lle.

122 Joka tapauksessa siitä kysymyksestä, voidaanko henkilön aiemmalla toiminnalla perustella riittävällä tavalla kyseiseen henkilöön kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden hyväksyminen vai tarvitaanko muita aihetodisteita, on paikallaan tuoda esille, että joissakin olosuhteissa aiemmin harjoitettua toimintaa koskeva maininta voi olla riittävä peruste rajoittavan toimenpiteen hyväksymiselle (ks. analogisesti tuomio 28.7.2016, Tomana ym. v. neuvosto ja komissio, C-330/15 P, ei julkaistu, EU:C:2016:601, 86 kohta).

123 Samoin on syytä lisätä, että riidanalaisten merkintöjen hyväksymisen ajankohtana myös toisen yhteisön omistuksessa tai määräysvallassa olevan yhtiön käsite on jättänyt rajoittavien toimenpiteiden yhteydessä neuvostolle harkintavaltaa. Sitä paitsi vaikka unionin tuomioistuin on täsmentänyt 10.9.2019 antamassaan tuomiossa HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) ilmaisujen ”omistuksessa” ja ”määräysvallassa” sisältöä, on tuotava esille, että unionin tuomioistuin on vahvistanut kyseisen tuomion 70 kohdassa sen, mistä unionin yleinen tuomioistuin on muistuttanut 13.12.2017 antamassaan tuomiossa HTTS v. neuvosto (T-692/15, EU:T:2017:890): omistuksessa tai määräysvallassa olevan yhtiön käsitteellä ei ole rajoittavien toimenpiteiden alalla samaa ulottuvuutta kuin yleisesti ottaen yhtiöoikeudessa, kun on kyse toisen kaupallisen yhteisön päätösvallan piiriin oikeudellisesti kuuluvan yhtiön taloudellisen vastuun määrittelystä. Unionin tuomioistuin on pitänyt rajoittavien toimenpiteiden alalla parempana määräysvallan käsitteen melko pitkää määritelmää eikä se ole määritellyt käsitteitä ”omistuksessa” ja ”määräysvallassa” tiukkarajaisesti, kuten ilmenee olennaisin osin 10.9.2019 annetun tuomion HTTS v. neuvosto (C-123/18 P, EU:C:2019:694) 74 ja 75 kohdasta.

124 Näin ollen on katsottava neuvoston ja komission tavoin, että riidanalaisten merkintöjen hyväksymisen ajankohtana toisen yhteisön omistuksessa tai määräysvallassa olevan yhtiön käsitteen täsmällisestä sisällöstä ei ollut täyttä varmuutta ja että siten neuvosto saattoi käyttää jonkin verran harkintavaltaa arvioidessaan seikkoja, jotka saattoivat osoittaa, että HTTS, jonka johtaja kantaja oli, oli sellaisen yhtiön omistuksessa tai määräysvallassa, joka oli mukana Iranin ydinenergia-alan toiminnassa, osallistui siihen suoraan tai tuki sitä.

125 Lopuksi kantaja vetoaa argumenttiin, jonka mukaan neuvosto on jättänyt huomioimatta kolmannen merkinnän hyväksymisen yhteydessä sen seikan, että unionin yleinen tuomioistuin kumosi 16.9.2013 antamallaan tuomiolla Islamic Republic of Iran Shipping Lines ym. v. neuvosto (T-489/10, EU:T:2013:453) IRISL:n sekä muiden tuomiossa mainittujen yhtiöiden, muiden muassa SAPID:n ja HDSL:n, merkitsemisen ja että näin ollen esitetyillä ”todisteilla” ei ole ollut alun alkaenkaan mitään merkitystä. Kuten unionin tuomioistuin on tuonut esille 31.1.2019 antamansa tuomion Islamic Republic of Iran Shipping Lines ym. v. neuvosto (C-225/17 P, EU:C:2019:82) 48 kohdassa, 16.9.2013 annetulla tuomiolla Islamic Republic of Iran Shipping Lines ym. v. neuvosto (T-489/10, EU:T:2013:453) ei ole kyseenalaistettu päätöslauselmalla 1747 (2007) asetetun asevientikiellon kolmen rikkomisen aineellista paikkansapitävyyttä. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa kyseisen tuomion 66 kohdassa, että ”vaikuttaa perustellulta katsoa, että IRISL:n osallistuminen kolmeen sotilastarvikkeiden kuljettamista koskevaan tapaukseen päätöslauselman 1747 (2007) 5 kohdassa määrättyä kieltoa rikkoen lisää vaaraa siitä, että se on osallistunut myös ydinaseiden levittämiseen liittyvien tarvikkeiden kuljettamista koskeviin tapauksiin”.

126 IRISL:n SAPID:n ja HDSL:n nimien merkitsemisen kumoaminen toisen ja kolmannen merkinnän hyväksymisen jälkeen ei näin ollen johda siihen, että neuvoston katsottaisiin rikkoneen merkinnän aineellisia edellytyksiä siten, että sopimussuhteen ulkopuolinen unionin vastuu olisi syntynyt.

127 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, toisin kuin kantaja esittää ensimmäisen väitteensä yhteydessä, että neuvostolla oli toisen ja kolmannen merkinnän hyväksymisen ajankohtana käytettävissään todisteita, joita voitiin pitää aihetodisteina siitä, että kantajalla oli yhteyksiä IRISL:ään ja kantaja saattoi toimia IRISL:n puolesta Euroopassa sekä toimia HTTS:ssä IRISL:n edun mukaisesti.

128 Näin ollen vaikka neuvoston katsottaisiin kaikesta huolimatta tehneen toisen ja kolmannen merkinnän hyväksymisen yhteydessä ilmeisen arviointivirheen käyttämällä perusteena esille otettuja seikkoja, ei näissä olosuhteissa voida katsoa, että kyseessä olisi räikeä ja anteeksiantamaton virhe, jollaiseen tavanomaisesti varovainen ja huolellinen viranomainen ei olisi vastaavissa olosuhteissa syyllistynyt (ks. analogisesti tuomio 5.6.2019, Bank Saderat v. neuvosto, T-433/15, ei julkaistu, EU:T:2019:374, 73 kohta).

129 On siis katsottava, että neuvosto on menetellyt tavanomaisesti varovaisen ja huolellisen viranomaisen tavoin riidanalaisten merkintöjen hyväksymisen ajankohtana.

130 Tästä seuraa, että ensimmäinen väite, jonka mukaan neuvosto ei ole osoittanut riittävien todisteiden pohjalta, että kantaja oli IRISL:n määräysvallassa, on hylättävä.

– Toinen väite, joka koskee tehokasta oikeussuojaa koskevan perusoikeuden riittävän ilmeistä loukkaamista

131 Toisen väitteen osalta asiakirja-aineistosta ilmenee, että kantaja on saanut tarvittavat tiedot, joiden perusteella hän pystyy ymmärtämään itseensä kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden hyväksymisen perusteet, ja hän on pystynyt vetoamaan häntä koskevien rajoittavien toimenpiteiden lainvastaisuuteen ja saamaan ne kumottua.

132 Lisäksi on muistettava, että koska kantaja on nostanut kanteen itseään koskevista rajoittavista toimenpiteistä ja koska unionin yleinen tuomioistuin on kumonnut kyseiset toimenpiteet, kantaja ei voi vedota tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeutensa riittävän ilmeiseen loukkaamiseen käsiteltävässä asiassa (ks. vastaavasti tuomio 10.12.2018, Bank Refah Kargaran v. neuvosto, T-552/15, ei julkaistu, EU:T:2018:897, 51 kohta).

133 Toinen väite on siis hylättävä perusteettomana.

– Kolmas väite, joka koskee yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista koskevan oikeuden, henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden, elinkeinovapauden ja omistusoikeuden riittävän ilmeistä loukkaamista

134 Kolmannen väitteen osalta on tuotava esille neuvoston tavoin, ettei kantaja ole esittänyt argumenttiensa tueksi todisteita eivätkä ne näin ollen täytä työjärjestyksen 76 artiklan d alakohdassa edellytettyjä vaatimuksia.

135 Tältä osin on muistutettava, että työjärjestyksen 76 artiklan d alakohdan mukaan kannekirjelmässä on mainittava muun muassa yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisen yhteenvedon on oltava riittävän selvä ja täsmällinen, jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta unionin yleinen tuomioistuin voi tarvittaessa antaa asiassa ratkaisun muita tietoja pyytämättä. Kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on nimittäin, että ne olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, käyvät ilmi ainakin pääpiirteittäin itse kannekirjelmästä, kunhan ne on esitetty johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi, jotta taataan oikeusvarmuus ja hyvän oikeudenkäyttö. Edelleen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kanneperuste, jota ei ole perusteltu riittävällä tavalla kannekirjelmässä, on jätettävä tutkimatta. Vastaavat vaatimukset koskevat väitettä, joka esitetään kanneperusteen tueksi. Unionin tuomioistuinten on tutkittava tämä ehdoton prosessinedellytys viran puolesta (ks. vastaavasti tuomio 12.5.2016, Italia v. komissio, T-384/14, ei julkaistu, EU:T:2016:298, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ja tuomio 12.2.2020, Kampete v. neuvosto, T-164/18, ei julkaistu, EU:T:2020:54, 112 kohta).

136 Käsiteltävässä asiassa on tuotava esille, että kantaja käy kannekirjelmässä läpi pelkästään niiden periaatteiden sisällön, joihin hän vetoaa, esittämättä mitään todisteita yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista koskevan oikeuden, henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden, elinkeinovapauden ja omistusoikeuden ilmeisen loukkaamisen tueksi. Lisäksi kantaja on täsmentänyt istunnossa unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen vastatessaan, ettei kysymyksiä, joita kantaja on tarkastellut osiossa, joka koskee häneen kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden antamisesta johtuneen aineettoman vahingon olemassaoloa, voitu käyttää edellä mainittujen perusoikeuksien riittävän ilmeisen loukkaamisen osoittamisen yhteydessä.

137 Edellä esitetystä ilmenee siis, ettei kantaja ole perustellut oikeudellisesti riittävällä tavalla argumenttia, joka koskee edellä mainittujen perusoikeuksien väitettyä ilmeistä loukkaamista.

138 Kolmas väite on siten jätettävä tutkimatta.

139 Kaiken edellä esitetyn perusteella kanne on hylättävä kokonaisuudessaan, eikä ole tarpeen tutkia, täyttyvätkö muut sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisedellytykset.

Oikeudenkäyntikulut

140 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

141 Lisäksi työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

142 Koska kantaja on hävinnyt asian, hän vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja hänet velvoitetaan korvaamaan neuvoston oikeudenkäyntikulut viimeksi mainitun vaatimusten mukaisesti. Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne jätetään osin tutkimatta ja hylätään osin perusteettomana.

2) Bateni vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja hänet velvoitetaan korvaamaan Euroopan unionin neuvoston oikeudenkäyntikulut.

3) Euroopan komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Kanninen Jaeger Porchia

Julistettiin Luxemburgissa 7 päivänä heinäkuuta 2021.

Allekirjoitukset